—: પહેલી ચોપડીના :—

ડિકટેશન શિક્ષક

—: ભાગ ૧ :—

રચનાર—છગનલાલ મોતીરામ શાહ.
"મુખગણિત શિક્ષક" વગેરેના કર્તા
રચનારનું ઠેકાણું—શાહપોર,—સુરત.

પ્રસિદ્ધ કર્તા—છગનલાલ મોતીરામ શાહ,
પ્રસિદ્ધ કરવાનું ઠેકાણું—શાહપોર, સુરત.

મુદ્રક—ભદ્રશંકર સખારામ ભટ્ટ
મુદ્રણાલય—કલામય પ્રિન્ટીંગ પ્રેસ, ખાંડ બજાર—સુરત.

સુધારેલી વધારેલી આવૃત્તિ ૧૦ મી

સંવત ૧૯૮૧] [તા. ૨૫-૧૦-૨૫

કિંમત અઢી આના (પોસ્ટેજ જુદું)

છગનલાલ મોતીરામ શાહ કૃત

— પહેલી ચોપડીનો —

"ડિકટેશન શિક્ષક."

પાઠવાર અઘરા શબ્દો.

પાઠ ૧	પહેલાં	દીવા	બાળક	સોમવાર
દિવાળી	કેટલાક	મૂકે	બહુ	કેડે
અક્ષર	લીંપેગુંપે	સારૂં	હરખાય	મંગળ
ઊઠયાં	ખડી	જમવાનું	પાઠ ૨	બુધવાર
નિશાળમાં	ચુના	લુગડાં	ત્રીજો	ગુરુવાર
સઘળાં	ધોળે	ઘરેણાં	છેલ્લો	બેસાડે
છોકરાં	સેવ	ઘાલે	વિષે	મુસલમાન
થોડેક	પાપડ	દારૂખાનું	સવારથી	જુમેરાત
છોડી	સંજોરી	ફોડે	સુધી	શુક્રવાર
આગળ	ઘુઘરા	ગીત	ગણાય	શનિવાર
વળી	તેટલા	બધાં	રવિવાર	સાતમો
ત્રણ	આંગણામાં	દિવસમાં	રવિ	સાત
વરસમાં	સાથીઆ	ફટાકડા	સુરજ	અઠવાડીઉં
દહાડા	પૂરે	ફડફડ	સાહેબ	ચોથો
ભેગી	બારણે	ફૂટે	દેવળમાં	

પાંચમો	વગાડવાને	કુતરા	ગુરુને	ટોપી
પાઠ ૩	મોગરી	કેળ	મળશે	ધોતલી
નિશાળ	અંદર	દાડમ	જ્ઞાન	અંગરખી
રહ્યો	અહીં	માટીનાં	જુઠું	મંગાવી
ફરતી	મહેતાજી	બનાવેલા	આળસ	મનુ
દરવાજા	પાટીઆની	નહિ	અંગ	જોડીઓ
પાટીઉં	સીસી	મઝાની	સંગ	નહિ
ચચળ	નકશા	પાઠ ૪	ચોડી	દરજીને
બનાવું	નકશો	નિશાળીઆ	ચિત્ત	બોલાવીશ
ફુલઝાડ	ચિત્રો	શિખામણ	શિક્ષા	કરાવીશ
ચપેલીની	ટાંગેલાં	ઇશ્વર	નહિ	સાંજે
વેલ	કાઢેલાં	જ્ઞાન	નીસરી	બજારમાં
ગુલાબના	ખુણામાં	નિત્ય	પાંસરૂં	લેંઘી
છોડ	ઘોડી	પરોઢીએ	પાઠ ૫	સુરવાલ
કસરત	લખોટાનું	ઉઠીને	લુગડાં	ફળીઆના
બધાંને	ચોકઠું	દાતણ	લાગ્યો	કોટ
વાવટા	કબાટ	નાહ્યા	પહેરેલાં	દેખાય
ગમત	ચોપડીઓ	પાઠ	છોડું	મણી
ઘટ	ઘોડો	કહ્યું	થઇશ	સાંભળીને

ઘાઘરી	ફોલ્લા	દીલમાં	હસમું	પાઠ ૮
ઓઢણી	ખસ	નાથ	બેસશે	સગાં
બહન	ધોવડાવવાં	પાઠ ૭	વારૂ	વહુ
પાઠ ૬	ધોનાર	વરસગાંઠ	કયારે	ભત્રીજો
ચોકખાઈ	ધોઇ	ભાવ્યો	બારમું	થાઉં
ચોકખા	ચોળવું	કર્યો	કસાર	ભાણેજ
કાસમ	ડાઘા	કયારે	ભાણો	કહેવાઉં
કપડાં	વાડા	આપ્યા	બોલાવ્યાં	ફુઓ
પહેરણ	આંગણામાં	અડાડયો	મડયો	માસી
ધૂળમાં	ગંદવાડ	જગુભાઇ	ભાત	માસો
રમ્યો	ગદ્દી	ઊઠીને	કઢી	પીતરાઇ
જોઉં	માંદા	ઝટ	અડાડયો	મોસાળ
નાહું	વિષે	આઠમું	સૌ	મસિઆઈ
ડીલ	કવિતા	બેઠુ	ધોઈ	ફોઇઆત
ચોળીને	શીખવું	પૂછયું	ઊઠયાં	સાળીઓ
નાહતો	ઓટલો	કહ્યું	પાન	સાવકાં
ગદ્દી	ચોકખું	સાંભળી	સોપારીનાં	દૂધભાઇ
ગદ્દો	સૌ	બોલ્યા	બીડાં	જમાઇ
અડાય	મુખડું	મહીના	આપ્યાં	સાસુ

સસરો	સભાળે	ભણાવી	મંકુભાઈ	બેસીશું
વેચાઇ	જાત	રહ્યા	કનુભાઈ	શેતરંજી
વેચાણ	ગભરાતી	બારણા	કયાં	પાંદડાં
પાઠ ૯	ખૂશ	પૂઠે	આશોપાલવ	કુલડીઓ
વિષે	ઉંઘાડવાને	ઉતર્યા	ઝાડ	પાથરણું
કવિતા	માંદો	અહીં	શંભુભાઈ	આવ્યું
બહુ	ઓસડ	ગાદી	લઈશું	સીધી
હરખાઉં	પેટ	બધું	વિના	બેસાડયાં
જાઉં	સાથી	લીધું	પોંઆ	થાળી
ચાંપે	હેત	જોયું	ધાણી	લાડકો
સાથ	પાઠ ૧૦	માંડયું	વઘારેલાં	ચટણીની
ભીડે	ત્યાં	વખાણ	મીઠાં	મૂકયાં
બાથ	બોલ્યો	કર્યાં	લીંબુ	વાડકામાં
ધવરાવે	પ્રમાણે	કહ્યું	દરાખ	માંડયું
ખોળા	સોરાબજી	કહેવાશો	નારંગી	તૈયાર
પંપાળીને	ઓરડામાં	પાઠ ૧૧	ખારેકી	ધોઈ
દુખડાં	કહ્યું	ઉજાણી	દળનો	નાખ્યા
પખી	બોલાવ્યો	પીરસ્યાં	લાડુએ	ખૂબ
કલોલ	આવ્યો	બબ્બે	શેરડી	મઝા

પાઠ ૧૨	સઢવાળી	પાઠ ૧૪	માધુ	સોળ
હોડીની	પૂછીશ	પાળ	કીડીઓ	પાડયા
એકઠા	સુંદર	પથરે	ઢૂંઢે	કહ્યું
જોઇશું	પાઠ ૧૩	ફેંકાફેંકી	દુઃખ	યાદ
તળાવના	મળ્યો	ધડાધડ	ચીનુભાઈ	ભૂલીજ
જુઓ	મઝાનો	માર્યાં	શકતી	ગજા
વાદળી	ખંડ	ડાહ્યો	તળેથી	ઉપરાંત
દોરી	ઈનામમાં	ઊઠયો	નીકળવાને	પાઠ ૧૬
ખેંચે	કાંચળી	દેડકો	કાજ	એનઘેન
દોડે	કરાવીશ	પ્રાણીઓને	આપણે	ડાહીનો
ધીરૂની	માણેક	બંધ	ઢોર	ઘોડો
રામુની	મળ્યું	સંભાળીને	સંભાળ	નક્કી
પછાડી	રડયા	દુઃખ	તેટલું	છુટ્ટા
જગુની	વિના	નુકસાન	વખતસર	છૂટયો
સરત	મોકલશે	હાણ	સાફ	કંઈ
ઉમેદની	પરીક્ષામાં	પાઠ ૧૫	નીરવાનું	વારૂ
નબળી	રડાવશો	પ્રાણી	જાણ્યું	દાગ
જણાશે	નહિ	દયા	સૌને	જણ
જીત્યો		ખીજાયા	બળદને	થાઉં

ખોળામાં	રહ્યા	વખાણ્યો	સીમમાં	લાગ્યું
માથું	મૂકનારને	ઊઠયો	બકરાં	ગભરાઇને
મૂકીને	ઓળખ	મંડયો	દહાડો	માણસોએ
બંધ	શકર	પાઘડી	અમથી	નાખ્યાં
વાંસા	શાબાશ	દીઠી	બૂમો	તેટલાંજ
આંગળી	ઉતારી	મૂકયો	આવ્યા	સાંભળી
મૂકવા	દીધો	કાપ્યાની	ધાજો	ખેડુત
તૈયાર	પાઠ ૧૭	નીકળ્યા	એટલામાં	બગાડ
પૂછ	ચપ્પુ	પૂછયું	આસપાસ	કર્યો
સમજ્યો	ગમ્યો	સૌએ	ખેતરવાળા	કહ્યું
નહિ	આણ્યો	સાંભળીને	દોડી	જુઠું
પૂછું	પૂછયું	ખોટું	જોયું	છેતર્યાં
મૂકી	દેશાઇ	કર્યું	પૂછયું	નુકસાન
હોશિયાર	લલ્લુ	સાચાબોલું	કયાં	યાદ
સેળભેળ	ગાળો	પાઠ ૧૮	ત્યારે	સપડાય
સતાવા	જુઠું	વાઘ	હસવા	જુઠાણું
છુટશે	ઘણું	મશ્કરી	બાપડા	જલદી
અડશો	હેત	પસ્તાય	શરમાઇ	જુઠો
છોડી	દહાડો	બચ્યાં	ખોટું	

પાઠ ૧૯	બચશો	ભિખારી	પ્રભુ	શિકાર
શિઆળ	ખુશીથી	અહીં	વીસરૂં	બચ્યું
દેડકાં	રહીશું	કયાં	અગણિત	રૂપાળું
જુક્તિ	અહીંથી	લુગડાં	કર્યાં	દોડાવી
તળાવમાં	જવાશે	આંધળો	ઉજાસને	મૂકયો
મૂકી	વારાફરતી	ખાઉં	ઉપયોગી	પકડયું
માંડયું	મોંમાં	મળ્યું	દામ	ઉપાડી
પૂછવા	ઘાલીને	રસ્તેથી	વરસાદેથી	માંડયું
અલ્યા	ત્યાં	અપંગ	ભેંસને	દીધું
દુઃખ	કબુલ	ચાલ્યા	દૂધ	એકદમ
કહ્યું	દૂર	ગજવામાં	દહીં	છલંગ
દયા	પ્રમાણે	પૈસા	સૌ	રાત્રે
સગાં	રસ્તામાં	સેવ	ઠામ	દેવતાઈ
વહાલાંએ	પાઠ ૨૦	દુકાનેથી	ફૂલ	પુરુષને
વિચાર	દુઃખ	પાઠ ૨૧	બનાવ્યાં	ગરીબડી
સાંભળતાંજ	જાણનાર	ઈશ્વરનું	પાઠ ૨૨	દયા
ઊઠયાં	અજા	વિદ્યા	સરદાર	પરમેશ્વર
નહિ	ભૂખ્યા	ચંદ્ર	સ્વપ્નું	બન્યા
બાંધ્યું	કનુ	કદી	જંગલમાં	દેશનો

પાઠ ૨૩	નીકળતા	નાખતો	લુલાં	પાઠ ૨૬
રૂપાળું	પૂછ્યું	છૂંદી	આંધળાં	ચતુરાઇ
ઉંદરડી	હંમેશાં	ફેણ	દીકરો	તરસ
રસોડાના	પૂછીને	છોલાઈ	સાંભળ	વાડામાં
ભંડારીઆમાં	પાઠ ૨૪	નીકળ્યું	તીર્થ	કુંજો
રોટલી	કીડી	પહોંચી	કાવડ	થોડું
લાડુ	નદીના	વાગેલે	દુઃખ	કાગડો
ભોંય	કાંઠા	ઠેકાણે	મનસુખો	બેઠો
ખૂશ	પીપળાનું	વળગીને	તૈયાર	ચાંચ
આણ્યું	પોલમાં	ચટકા	બેસાડ્યાં	ઘાલતો
બિલાડી	ઝેરી	દીધા	પિતા	ફાંફાં
મૂકેલી	રસ્તા	પછાડી	ખાંધે	માર્યાં
મઝાની	પંખી	પછાડાં	સૌને	બાજુએ
મઝાનું	બેસતું	ઝાઝી	અચરજ	પહોંચે
મણા	કુંફાડા	લીધો	સંતાપ	જોયું
ઉંદરીઉં	ઉડાડી	પ્રાણજ	સઘળાં	ઉંડું
ભોગજોગે	મુક્તો	પાઠ ૨૫	આશિષ	જણાયું
પેઠી	ઉંદર	સેવા	પ્રભુએ	વિચાર
દુઃખના	હેડકાં	ઘરડાં	લહેર	લાગ્યો

એટલામાં	ધીરજ	સાંભળી	દહાડીઆને	હોય
ઉપાય	કઠણ	મલકાવી	આપણે	ત્રીજે
સૂઝી	જલદી	કાળુનેએ	ભાણ	ગાડું
આવ્યો	મુકાય	બાથમાં	ખૂડે	લાવ્યા
કેટલાક	સૌ	લીધાં	પુરૂં	પાથરા
કાંકરા	પાઠ ૨૭	બચ્ચીઓ	બધાંએ	ભર્યા
માંડ્યા	કાપણી	ભાણું	દાતરડાં	માંડ્યું
નાખતો	પટેલ	ઉનો	હાથમાં	દેખાવ
આવ્યું	થાકીને	રોટલો	ચાસ	ખળી
ત્યારે	મહેનત	દાદીમાએ	ત્રણત્રણ	આગળ
બોળી	ઘઉં	થોડું	ચચ્ચાર	પહોંચ્યાં
પહોંચી	દહાડો	માખણ	આથમે	હસતાં
તેટલું	આથમતા	આપ્યું	પાઠ ૨૮	ઉતાર્યા
પીધું	વઢાઈ	મરચાં	ઘઉંનો	ભાર
મટાડી	દિવાળી	આદુ	પાથરાને	ખળીમાં
ચાલ્યો	દાદાજી	ચટણી	દહાડા	ઠાલવ્યો
બધું	વઢાશે	વંતાકનું	ખેતરમાં	કેટલો
છુપાઇને	મદદ	શાક	તડકે	કાઢવા
બોલ્યો	સાદ	ભૂખ્યા	સુકાવા.	સૌ

પાછળના	પાઠ ૨૯	વાળુ	ચંદ્રમા	ઝાંખો
ખાખરાને	કાપણી	ઈશ્વરનું	ત્યાંસુધી	કામઠા
ડુંગર	ઉમંગે	પાઠ ૩૦	નીકળ્યા	પાતળો
ફેરવતી	વાદળીઓ	દીસે	ઓઢયો	વળેલો
પકડાણી	સહાય	તૈયાર	દહાડો	ત્યારપછી
ફટકાક	ઊભરાયો	કુંડાંમાં	સાંજે	છેવટે
પાણીને	સુંદર	છુટું	મેદાનમાં	થાળી
કુંવળ	ફાલ	ગોળ	નીકળ્યા	ઊગે
[illegible]	લણીએ	સરસ	ઊતરી	ત્રીજે
છેવટે	ખંત	ખિલાય	ઓઢયો	અંધારી
શિખરમાં	ભરીને	છુટા	વિષે	પેઠે
ખાડીમાં	વાંકું	ટોપલામાં	ઓલું	ઝગઝગે
[illegible]	દાતરડું	કુંસાં	થાળી	વધારે
ખુશ	ડુંડાં	ઊડી	જેવડો	દેખાતા
[illegible]	ઢગલો	કોથળાઓ	ગોળ	જુઓ
[illegible]	હૈયે	હાથોહાથ	ઊગે	વાદળાં
ડાળી	લણણી	પાઠ ૩૧	ત્યાંસુધી	ચડી
[illegible]	સર્વે	આકાશની	દેખાય	પાઠ ૩૨
બેઠી	મૂકે	સહેલ	અજવાળું	વરસાદ

બેસાડયાં	દરીઆમાં	માંડયા	નઠારી	મટોડી
આવ્યાં	થોડોક	ખોદતું	દેડકે	સુકાય.
લાગ્યાં	ખેંચી	ચાલ્યું	તાણી	કઠણ
મનુ	રથમાં	કાદવ	પાઠ ૩૩	ધારવાળા
ઓટલા	જોડેલા	ખેંચી	ઢેકું	પથરાના
વાદળાં	ખેંચનાર	બિચારા	પત્થર	કકડા
ઢંકાઇ	પાઠ ૩૨-૨	પછડાતા	રેતી	ઘસાય
મોઢાં	થોભ્યાં	તણાઇ	પ્યાલું	કાંકરી
જોઇતાં	રહ્યાં	છેવટે	નીતર્યું	ગોળ
રમવાનું	ચોકખી	તળાવ	રસ્તા	ઝીણી
સાંભળી	રથમાં	નદીમાં	ઘસીએ	બાંધવાની
ઝાડ	મઝા	ત્યાં	ભુકો	રસ્તા
પાલો	ગામડાં	તૈયાર	મટોડી	સાહી
દહાડા	ઝાડો	બંધ	ડહોળું	ચૂસી
ભોંયમાં	મઝા	દોડી	ઠરે	પાઠ ૩૪
નીકળાતું	છોડી	ઘેબરીઓ	ઘસડી	માટી
ભૂખે	અહીં	રોટલી	નદી	ભઠ્ઠી
હમણા	પડયું	કારેલાનું	તળાવમાં	સીંચ્યાં
તળાવ	એટલું	નેવલે	કાદવ	નાખ્યું

ઈંટવાડો	લીધી	ઝીણા	ધમણ	પૂછ્યું
અહીં	કર્યો	વાડકીમાં	ચલાવતા	તેમણે
કેટલાંક	ગજવામાંથી	વાડકી	બેઠો	કહ્યું
માણસો	ચપ્પુ	સુકવીને	સળીઓ	લોઢાનો
ભોંયમાંથી	કર્યા	ભઠ્ઠીમાં	ચળકતો	ત્યારે
ખોદતાં	વચમાંથી	વાસણો	દેવતામાં	લોઢું
ઈંટ	દબાવી	ગોળી	ખૂબ	ચળકે
નળીઆં	વાડકી	ગાગર	તપાવ્યો	ટીપી
બનાવનાં	મોતીએ	ઘડા	લાલચોળ	ખેંચાય
પીળી	માંડયો	કોઠી	એરણ	મેં
ધોળી	દબાવે	કોડીઆં	હથોડા	સોનું
ભુરી	ભાંગી	તૈયાર	ટીપ્યો	રૂપું
સુકી	કેટલુંક	પાઠ ૩૫	ટીપવાથી	તાંબું
તપાસી	ઝટ	ધાતુઓ	સળીઓ	પિત્તળ
કઠણ	ઉતરી	મૂકયો	લાંબો	ચળકે
પછાડવાથી	માટીમાં	પૂછ્યું	પાતળો	દિપાય
ભાંગી	કાણાં	સમજ્યો	જતરડામાં	પેટીમાંથી
જણાઈ	કણક	પિત્તળ	ખેંચી	કાઢ્યા
ચીકણી	ઘાટ	લુહાર	કર્યો	ઓળખાણા

તાંબાનો	ઢગલી	લગભગ	ચીરૂં	પહેરવાના
ત્રાંબો	પાઈ	આવ્યો	માથા	કપડાં
સોનાનો	પૈસા	કહ્યું	સુંદર	તૈયાર
ઓળખતા	ઢબુ	આપ્યા	ભૂખે	મોટાઈ
કમાઈ	અધેલા	ત્રણ	સાંભળી	બોલતી
સીસું	તાંબાનાં	આઠ	તોલે	કોદાળી
જસત	તપાસી	વટાવ્યા	નાકું	સાંભળતી
પાઠ ૩૬	સૌ	તેમણે	લાકડાનો	ઊઠી
નાણું	વધારે	પંદર	સખત	વઢી
કાઢયાં	કોથળી	ઊઠયા	ચાલે	લોઢું
ત્રીજો	રૂપીઓ	સલામ	માથું	પોણી
વાત	અડધો	પાઠ ૩૭	ફાટ ફાટ	કાઢી
ત્યાં	પાવલી	કુહાડી	નાકામાં	બિચારીને
દુકાનમાં	બેઆની	સોય	દોરો	દુઃખ
બેઠા	બતાવ્યાં	લક્કડફોડા	સુખ	બફીમાં
ઓળખતા	રૂપાનાં	તકરાર	આણી	ખળવું
બોલાવ્યા	કોથળીમાંથી	પાનું	ચાળકાટ	પડ્યું
શેઠની	મહોર	ધાર	ક્યાં	લાખણી
આગળ	કાઢી	લાકડાં	હોઉં	આમાં

ચોકઠ	કાણું	છોકરાં	એટલે	લીમડો
પાઠ ૩૮	કાણાવાળું	વિષે	સમજાશે	ઘણા
ફૂલઝાડના	લટકતું	ઉખેડી	સુકાઇ	છોડવા
કયારા	આંગળી	ભોંયમાં	ભોંયમાંથી	છોડવામાંથી
ગોળ	પૂછડું	મુળીઉં	ઉખેડી	મુળીઆં
ચોરસ	મધપુડો	મુળીઆં	સુકાઇને	વાંકાં
ત્રિકોણ	મધમાખીઓ	વિના	વધીને	ઉંડાં
કર્યા	મધ	ઉભું	ઉંચા	ઉતરેલાં
રોપ્યાં	કુવા	થડમાંથી	પેઠે	મૂળમાંથી
ગલગોટા	કોસ	દાંડીઓ	પથરાય	ફુટેલા
મોગરા	થાળા	ફૂટેલી	કોહળાનો	વધે
જુઓ	લલકારતા	ડાળાં	વેલો	પાંદડાં
દાડમ	જીવતાં	ડાળીઓ	પાઠ ૪૦	ટટાર
લટકે	લીલાંછમ	પાંદડું	આંબા	મોટા
જમરૂખી	દેખાતાં	લાંબુ	સિવાય	ઉંચું
જમરૂખ	ખુશખુશ	ખીલશે	શાકો	પાતળું
પંખીઓ	પાઠ ૩૯	બતાવું	વડ	ફુટે
બેઠાં	જોડ્યા	જોવું	પીપળો	ડાળામાંથી
ડાળી	વચ્ચે	સુધી	આમલી	ચામડી

થડને	લીલુંછમ	ભોંય	ગાંઠા	બદલાઈને
છાલ	કંઇક	પથરાઇ	પાંદડાં	ઊઠજે
ખરબચડી	પાંદડાં	થડ	ફૂલ	દાતણ
કઠણ	ફૂલ	મુળીઆં	પાઠ ૪૨	ધોળજે
ઝીણા	ફળ	જણાતાં	ઘનુના	ઢીલો
પાતળાં	પૂછયું	ઉખેડયો	લાવ્યા	ડીંકું
ફૂલ	તુરીઆ	બતાવ્યાં	સૂઈ	તોડી
ફળ	ગલકીના	કહ્યું	ઊંઘમાંથી	ચૂસી
ઊગતા	વળગીને	પાતળાં	કયાંથી	રસ
ઘણાખરા	ચઢે	ઠુંઠા	વાસ	ફેંકી
લાકડાં	દોરી	ભોંયમાં	બાઝી	નાખજે
બાળવાના	વળગા	ઉંડાં	વધતી	પાઠ ૪૩
મેજ	માંડવા	ઉતરતાં	વધીને	ભેંસ
ખુરસી	ચઢયાં	દોરડા	ડીલ	ધીમેધીમે
ખાટલા	પથરાઇ	દોરડા	ખાટો	હીંડે
પાટલા	વીટળાઇને	વાળીએ	ગોટલો	ભસતો
પાઠ ૪૧	તરબુચ	ફૂટેલાં	ગોટલામાં	શીંગડાં
વેલા	આરીઆના	થોડે	જતન	માંડી
ઘનજી	દેખાય	અંતરે	કર્યું	હલાવતી

અમળાઇને	વાગોળવું	પત્થર	ઉંચકીને	ભેંસનું
તૂટી	નીચલું	છુટા	ભૂલ	જાડું
તોડવું	જડબું	દહાડો	સોબત	મીઠું
પડતું	ઉપાડે	ટોળામાંથી	મોઢું	ગુણ
વારૂ	ઊઠે	છટકી	પુછડી	દોહી
ઉપલા	ફાટ	મળ્યું	ખરીમાંએ	ઠંડું
જડબાના	વધારે	ડુંગરા	ફાટ	ઉનું
દાંત	હીંડે	રસ્તે	વાગોળે	દોહ્યા
નીચલા	શરીર	ભૂખે	યાદ	બગડી
વચ્ચે	જાડું	લાગ્યું	વચ્ચે	દોહવાનું
ઘાસ	કાદવમાં	ચઢવાનું	પાતળા	વાસણ
માથું	ખાડા	ચઢી	મજબુત	ચોકખું
કોળીઆ	તળાવ	ઠરતા	શરીર	આંચળ
ઉતારી	જોરાવર	કુદવું	કૂદી	ધોઇ
ધરાય	વગડાઉ	કુદકો	દોડી	નાખવાં
વાગોળે	પુરી	ગબડયું	જાડું	વધારે
પેટમાં	પાઠ ૪૪	ચત્તુંપાટ	ઊનનો	નીકળશે
મોંમાં	બકરૂં	શોધવા	પાઠ ૪૫	કેટલાક
નિરાંતે	ઘેટું	નીકળ્યો	દૂધ	દેનારાં

સારૂં
ખવરાવવાથી
જણસો
દહીં
છાશ
માખણ
તાવીને
શિખંડ
બાળીને
પેંડા
ઉકાળીને
દૂધપાક
બાસુદી

પાઠ ૪૬

કુતરો
ચરમા
પ્રાણી
બબ્બે
છેલ્લા
પસંદ
ડાહીઆ
બનાવ્યો
ટીપુ
ચાલાક
કારકુન
ઠરાવ્યો
ગુપચુપ
બોલ્યો
પ્રાણી
ગંધ
એકદમ
ત્યાં
શિઆળ
સાંભળી
કહ્યું
અહીં
બોલાવ્યો
તૈયાર
પુછડી
રીઝે
માંસ
હાડકાંના
કકડા
ચાટવાનું
દાંત
અણીવાળા
મોઢાના
આગલા
તીણા
દાઢ
કકડા
જડબાં
હલાવતા
ઊંઘના
ઝોકાં
મોંની
બંને
પરસેવો
ફૂટતો
સૌથી
છેલ્લી
એકાદ
ધણી
રહ્યા
ઊઠયા

પાઠ ૪૭

પંખી
મોઢું
ક્યાં
ઠેકાણે
દીસે
પીછાં
પુછડીમાંએ
ટાઢ
પાંખોવાળા
કાગડો
પોપટ
સમડી
કબુતર
આવડે
કીડા
જીવડાં
બાંધે
ઈંડાં
ઈંડાંમાંથી
બચ્ચાં
ત્યાંસુધી
ભોંય
આંગળાં
છુટાં
પડથી
જોડાએલાં
બતક
જળકુકડી
સિવાય

પાઠ ૪૮	પુછડી	વળેલી	પ્યાલાં	બાંધ્યું
પોપટ	ડીલ	સીધી	લોટામાં	નકુ
કાબડો	પીછાં	થોડુંક	લીધું	સૂવું
પાંજરૂં	ઊઠો	નાખ્યું	વાદળી	ઉતારી
બહુ	બાંધો	ભાવ્યું	કાઢયા	ઝોળીમાં
ભૂખ	વધારે	કૂદતો	પ્યાલું	સૂવાનું
ભૂખ્યો	મોંમાં	ઊડીને	નાખ્યો	રડાવ
માંડયું	લુચ્ચા	પાઠ ૪૯	હલાવ્યું	પાસું
સાંભળી	આવ્યા	આણ્યાં	નારંગી	પાંગરા
તરબુચનો	હોઉં	રંગનાં	સુંદર	દોયણાં
કયો	વચ્ચે	પડીકાં	કંકુ	ઓરડામાં
આંસ	આટલો	લાવ્યા	હળદર	સળીઆ
ધારીને	જીવજંતુ	ક્યાં	વાદળી	ધૂળ
વિચાર	કોહેલું	જુદાજુદા	મેળવ્યો	લુગડાંનો
કર્યો	સળેલું	બનાવતાં	જાંબુડો	ઝાપટી
ઓળખતા	આંગળામાં	આવડે	મેળવી	ઘોડીઆના
નહિ	પાછળ	પડીકાં	મેશના	મોભમાં
આપણે	આગળ	શીખવ્યું	પાઠ ૫૦	ભમરીઓ
[illegible]	છેડેથી	જોઉં	પારણું	પુતળીઓ

જાંબુડી	હાલરડું	ચીતરેલ	તળાઇઓ	ઊંઘીને
ગુલાબી	રંગીત	ચઢાવું	ચિનાઈ	ઊઠશો
ઘોડીઆના	પોઢો	પઢાવું	ફૂલડાં	લાડકડા
ગોદડીઓ	રસીલા	સૌને	સૂવાની	ઘાલીશ
પાથરી	ઝુલાવું	મઢાવું	બિછાવું	ગજવે
ઝુલાવવા	જડાવું	મખમલ	દોરીએ	—:૦:—
ઘુમણ	પધરાવું	મશરૂની	હિંચોળું	

કઠિન શબ્દો.

ઊગતાં, ઊઠીને, ઊઠું છું, ઊડયા, ઊડયો, ઊડયાં, ફૂદી, ચૂસી, છૂટશે, છૂટયો, તૂટી, પૂછયા, પૂછયું, પૂરે છે, ફૂટે, ફૂટેલા, ફૂલઝાડ, બૂમો, ભૂખ્યો, મૂકું, મૂકયો, સૂઇ, સૂઝી, સૂવું.

ઈજા, ખીજયા, ખીલશે, ચીકણી, ચીતરેલ, ચીરૂ, જીત્યો, જીવતાં ઝીણી, ટીપવાથી, ટીચ્યો, ડીકું, તીણા, તીર્થ, ત્રીજો, દીકરો, દીકરી, દીધો, દીલ, દીવા, દીવાધેન, દીસે, ધીરજ, ધીરૂ, નીકળતો, નીકળ્યું, નીચલું, નીતર્યું, નીસરી, પીછાં, પીતરાઈ, પીધું, પીપળો, પીરસ્યાં, પીળો, ફીકર, બીતો, લીધો, લીમડો લીલાંછમ, વીટળાઈ, શીખવ્યું, સીસી.

કુંજો, ખુણો ખુશી, ગુણ, ગુરુ, ચુનો, છુટા, છુદ્કું, છુટ્ટો, જુઓ, જુઠું, પુરી, પુરૂં, પુળા, કુચ્ઓ, બુધ, ભુકો, સુખ.

કુતરો, કુલડી, ખુરસી, ઘુઘરા, ઘુમણ, દુખડાં, દુઃખ, પુછડી, પુરુષ, મુખડું, સુદર, લુગડાં, સુકવી,

સુરજ, ગુપચુપ, જુમેરાત, નુકસાન, પુતળીઓ, સુરવાલ, મુસલમાન.

અંગ, અંગરખી, અંતરે, અંદર, અંધારૂં, ઈંટ, ઈંટવાડો, કંઈ, કંસાર, ખંડ, ગંદવાડ, ગંદી, ગંદો, ગંધ બંધ, ઘંટ, ચંદ્ર, ચંદ્રમા, ચંચળ, ચંપેલી, જંગલ, જંતુ, પંખી, પંદર, પંપાળી, ઠંડુ, ભંડારીઉં, મંગળ, મંડયો, રંગ, વંતાક, શંકર, શંભુ, સંગ, સંજોરી, સંતાપ, સંતાગ્રા, સંભાળ, સંસાર, હંમેશાં.

આંખો, આંગળી, આંગળાં, આંગણામાં, આંચળ, આંધળો, આંબો, કાંકરા, કાંચળી, ખાંધે, ગાંઠા, ચાંચ, ઝાંપે, જાંબુડો, ઝાંખા, ટાંગેલાં, તાંબુ, દાંડીઓ, દાંત, પાંગરાં, પાંચ, પાંજરૂં, પાંદડું, પાંસરૂં, ફાંફાં, બાંધ્યું, માંડયું, માંદો, માંસ, માંહે, લાંબું, વાંકું, વાંસો, સાંભળતાં, સાંભળી.

ઈંડાં, લીંપેગુંપે, લીંબુ, સીંચ્યાં, શીંગડાં, હીંડે, ઉંચકી, ઉંચું, ઉંડું, ઉંઘાડવા, ઉંદર, ઉંદરડો, ઉંદરીઉં, કુંવળ, છુંદાય, ઠુંઠા, ડુંગર, ડુંડાં, ફુંફાડા, સુંદર,

ઊંઘ, છૂંદી, છૂંદે.

તેં, મેં, ભેંસ, ખેંચાય, પેંડા, લેંઘી, ખેંચે, ફેંકે, ભોંય, મોં, પૈંઆ.

જોડણીના એકજ સરખા

નિયમવાળા શબ્દો.

ચિનાઈ. સિવાય દિવાળી. નિશાળ. નિશાળીઆ, પિલાય. નિરાંત બિચારા. બિછાવું. બિલાડી. ભિખારી. વિચાર, શિઆળ શિકાર. શિખામણ. સિવાય. પિત્તળ. નિત્ય. હિંચોળું.

ઉકાળી. ઉખેડી. ઉખેડયો. ઉજાસ. ઉડાડી. ઉતારી. ઉતારી. ઉપાડો. કુહાડી. ઝુલાવું. ઝુલાવવા. તુરીઆં. મુકાઇ. સુળીઉં. મુળીઆ. રૂપાળું. રૂપીઓ. લુહાર. સુકાઇ. સુકાય ગુલાબ. જુઠાણું, દુકાન. છુંદાય. કુંફાડા. ઉંઘાડવા.

મસિઆઈ. ફોઇઆત, હોશિઆર.

ઢીલ. દીક્ષ. ભીખ. જીવ.

ફીકી. સીસી. સીધી. ટીપી. ઝીણી.

ફુજ. ખૂબ. ખૂશ. દૂર. ધૂળ. મૂળ. પૂછ ફૂલ. ભૂલ બૂમ. ભૂખ. દૂધ. ઊન.

કઠિન મળતા શબ્દોની તારવણી.

કનુ. મનુ. ભાનુ. નાનુ. ચીનુ મકુ. નઠુ. છોકુ બહુ. વહુ. આદુ. સાસુ. લાડુ. ધીરૂ. સારૂ વારૂ. રામુ. માધુ. ધાતુ. ઢબુ. વાળુ. કાળુ. ગુરુ. ટીપુ. પ્રભુ. જંતુ. શંભુ. જાંબુ. લીંબુ. ચપ્પુ. લલ્લુ. વગડાઉ.

કબાટ. કોટ. ચળકાટ. ઝટ. પેટ. પોપટ. ફાટ પાટ. ઘાટ ચત્તુંપાટ.

આઠ. પાઠ. શેઠ. [અઠવાડીઉં. ભંડારીઉં

દાઢ. ટાઢ. સદ [સાત સરત. હેત. ખેડુત.

સાથ. હાથ. નાથ. બાથ. માથું. ભાથું.

સાદ. પ્રસાદ. યાદ. ઉમેદ. મદદ. બળદ. વરસાદ. પસંદ. એકાદ.

બંધ. ગંધ. દૂધ. મધ. [અહીં. તહીં. દહીં.

રવિ. શનિ. જુક્તિ. નહિ.

પાંદડાં. ગોદડી. દહાડો. દોરડું. દાતરડું. દાડમ. દેડકું.

જોડાક્ષર.

ઊઠયાં. ત્રણ. ત્રીજો. શુક્રવાર. છેલ્લો. રહ્યો. ચિત્રો. ઇશ્વર. જ્ઞાન. નિત્ય. નાહ્યા. કહ્યું. લાગ્યો. ચોકખાઇ. રમ્યો. ફોલ્લા. ચોકખા. ભાવ્યો. કર્યો. કયારે. આપ્યા. અડાડયો. મંડયો. સર્વે. ત્યાં. બોલ્યો. પ્રમાણે. બોલાવ્યો. માંડયું પીરસ્યા. બબ્બે. જીત્યો. મળ્યો. પરીક્ષા. માર્યાં. પ્રાણી. ખીજ્યા. નક્કી. છુટો. છૂટયો. ચપ્પુ. ગમ્યો. આણ્યો. પૂછયું. લલ્લુ. મશ્કરી. પસ્તાય. બચ્ચાં. જુક્તિ. અન્ન. ભૂખ્યો. અલ્યા. વિદ્યા. ચંદ્ર. પ્રભુ સ્વપ્નું. પરમેશ્વર. રસ્તો. બચ્ચીઓ. ઉતર્યા. કલ્યાણ. ચંદ્રમા. નીકળ્યા, બેસાડયાં. આવ્યાં. લાગ્યાં. થોભ્યાં. રહ્યાં. ચોકખી. પત્થર. પ્યાલું. નીતર્યું. રસ્તા. ભઠ્ઠી. સીંચ્યાં. ગમ્યું. નાખ્યું. મૂકયો. પૂછયું. સમજ્યો. પિત્તળ. કાઢયા. ઓળખાવ્યા. વત્તા. કાઢયાં. બતાવ્યાં. વટાવ્યા. લક્કડફોડા. ત્રિકોણ. કચ્ચારા. કર્યા. વચ્ચે. ચઢ્યા. ઉખેડયો. કર્યું. પત્થર. ચત્તુંપાટ. દોહ્યા. ચશ્મા. પ્રાણી. બબ્બે. છેલ્લી. બચ્ચાં. લુચ્ચા. આણ્યાં. શીખવ્યું. બનાવ્યો. બાંધ્યું.

મળતા જોડાક્ષરો.

મૂકયા. *મૂકયાં. મૂકયું. મૂકયો. કયારે કયારા. કયાં. ભૂખ્યો. નાખ્યો. નાખ્યું. લાગ્યો. સીવ્યું. પૂછયું. ખીજયા. સમજયો. છૂટયો. ઊઠયા ઊઠયાં અડાડયો. મંડયો. ઉખેડયો. માંડયું. પકડયું. બેસાડયાં. કાઢયું. ચઢયું આણ્યો. વખાણ્યો. આણ્યું. નિત્ય. ત્યારે. ત્યાં. જીત્યો. વિદ્યા. બાંધ્યું. પ્યાલું. રોપ્યું આપ્યું. થોભ્યાં. ગમ્યું. કર્યું. ભર્યું. નીતર્યું. કર્યા. માર્યા. ઉતર્યા. છેતર્યા. સર્વે. બોલ્યું. અલ્યા. ઓળખાવ્યો. હાલવ્યો. તપાવ્યો. બનાવ્યો. બોલાવ્યો. ભાવ્યાં. બતાવ્યું. શીખવ્યું. હલાવ્યું પીરસ્યું. દોહ્યા. નાહ્યા. કહ્યું. રહ્યું. મળ્યું. નીકળ્યું.

છેલ્લો. ફોલ્લો. લલ્લુ. લક્કડશેડા. નક્કી. લુચ્ચા. બચ્ચું, બચ્ચી. વચ્ચે છુટ્ટો. પિત્તળ. વત્તા. ચત્તુંપાટ. અન્ન. ચપ્પુ. બબ્બે.

ચોકખા. ચોકખાઈ. જુક્તિ. ભઠ્ઠી. પત્થર.

શુક્ર. ચંદ્ર. ચંદ્રમા. પ્રભુ. પ્રમાણે. પ્રાણી. ત્રણ. ત્રિકોણ. ત્રીજો. બત્રીજો. ચિત્રો.

* અનુસ્વારનું ભાન કરાવવું.

ચશ્મા. ઈશ્વર. પરમેશ્વર.
રસ્તો. પરીક્ષા. વિદ્યા. જ્ઞાન.

પરીક્ષામાં આવનાર શબ્દો.

અક્ષર, જ્ઞાન, નિત્ય, જુઠું, શિક્ષા, લુગડાં, અઠવાડીઉં, ભંડારીઉં, ચિત્રો, ટાંગેલાં, ધોતલી, મસિઆઈ, અગણિત, પુરુષ, ઢગલો, દોરડું, ફૂટેલાં, શીંગડાં, વગડાઉ, ઓઢણી, ગંદવાડ, કવિતા, દાતણ, કઢી, દુખડાં, ગાદી, પૈંઆ, વઘારેલાં, પાંદડાં, ચટણી, તૈયાર, પરીક્ષા, દેડકાં, દુઃખ, નુકસાન, છુંદાય, છુટ્ટો, છૂટયો, હોશિયાર, ચપ્પુ, વખાણ્યા, કાઢયા, મશ્કરી, જુઠાણું, જુક્તિ, બાંધ્યું, ભૂખ્યા, ઇશ્વર, પરમેશ્વર, વિદ્યા, સ્વપ્નું, મનસુબો, આશિષ, પટલાણી દાતરડું, નિતર્યું, પ્યાલું, પત્થર, ભઠ્ઠી, સીંચ્યાં, પિત્તળ, ત્રિકોણ, સુળીઉં, પૂછયું, વીટળાઈ, ઉખેડયા, તૂટી, નિરાંતે, ચત્તુંપાટ, ઠંડું, ચશ્મા, જાંબુડો, બાસુદી હળદર, ગોદડી, ચોકખાઇ, અડાડયા, અજ્ઞ તીર્થ, લક્કડફોડા, દોથા, શિખંડ, જીવજંતુ.

☞ અમૂલ્ય સૂચના.

મુખગણિત શબ્દ વાંચી છેતરાતા ના.

—મુખગણિતની ચોપડી ખરીદતાં પહેલાં—

"મુખગણિત શિક્ષક" જરૂર જોજો કારણ ?

(૧) દેશી રાજ્યોએ **ટેકસ્ટ બુકસ, ઈ. લા.** માટે **મંજુર** કરેલા

(૨) કેળવણીખાતાના અધિકારી સાહેબોએ **પસંદ** કરેલા

(૩) વિદ્વાન સદ્‌ગૃહસ્થોએ **અંગિકાર** કરેલા છે.

(૪) આપો આપ બુદ્ધિ ખીલવવાનું શ્રેષ્ઠ **સાધન** છે.

વધુ ફેલાવો કરવાના હેતુથી કમીશન પણ સારૂં આપવામાં આવે

"મુખગણિત શિક્ષક"

બાળવર્ગનો	૦–૧–૬	ત્રીજા ધો૦ નો	૦–૨–૬
પહેલા, ધો૦ નો	૦–૧–૯	ચોથા ધો૦ નો	૦–૪–૦
બીજા ધો૦ નો	૦–૨–૦	પાંચમા ધો૦ નો	૦–૪–૦

અદ્યાપિ બહાર ન પડેલી એવી

બીજા ધોરણની સૃષ્ટિજ્ઞાનની પ્રશ્નોત્તરમાળા ત્રણ આના

જામનગર અને વાંકાનેર સ્ટેટમાં બીજા ધોરણ માટે

ટેકસ્ટ બુક તરીકે મંજુર થએલા

કાઠિઆવાડ એજન્સિની તમામ પ્રાયમરી સ્કૂલોમાં

ઈનામ અને લાયબ્રેરી બુક તરીકે મંજુર થએલા

"અંકગણિતનાં મનોયત્ન" પાંચ આના

સુરત શહેર તથા ચોર્યાસી તાલુકાનો ભૂગોળ શિક્ષક ત્રણ આના

કર્તા-**છગનલાલ મોતીરામ શાહ, શાહપોર—સુરત.**